

به نام خدا

**بررسی لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ کل کشور (۳۰):
ارزیابی کارشناسی بند «ح» تبصره «۱۹» با موضوع برنامه‌ریزی برای کنترل
و کاهش آسیب‌های اجتماعی**

محسن کرمانی^۱، حمیدرضا گرامی‌پور^۲، محمد صالحی^۲، محمدرضا مالکی^۲، مهدی مختاری پیام^۲

مشخصات لایحه

دوره یازدهم - سال سوم

شماره ثبت:

۸۶۰

دفتر اصلی:

مطالعات اجتماعی

دفاتر فرعی:

مطالعات حقوقی

مطالعات بخش عمومی

شماره مسلسل:

۲۱۰۱۸۷۲۰

تاریخ انتشار:

۱۴۰۱/۱۱/۹

مقدمه

مواجهه به‌موقع و اقدام سنجیده در جهت پیشگیری، کنترل و کاهش مسائل و آسیب‌های اجتماعی مانند هر اقدام دیگری در عرصه جامعه نیازمند برنامه‌ریزی است. زیرا تنها در سایه وجود یک برنامه دقیق و نظام‌مند است که می‌توان پدیده چندوجهی و پیچیده‌ای همچون آسیب‌های اجتماعی را با توجه به محدودیت منابع و امکانات از یک سو و تعدد دستگاه‌های مسئول و متولی از سوی دیگر، به شکل هدفمند مدیریت کرد. شایان ذکر است که بر حسب «طرح تقسیم کار ملی کنترل و کاهش آسیب‌های اجتماعی» بالغ بر ۲۲ دستگاه دولتی و مؤسسه عمومی غیره دولتی در حوزه کنترل و کاهش آسیب‌های اجتماعی فعال هستند. از این رو، برنامه‌ریزی جهت افزایش هماهنگی و بهبود عملکرد دستگاه‌های متولی در این حوزه امری ضروری و گریزناپذیر است. در همین راستا، به موجب مصوبه شورای عالی اداری در تاریخ ۱۳۹۵/۷/۲۴ مرکز امور اجتماعی و فرهنگی وزارت کشور به سازمان امور اجتماعی کشور ارتقاء یافت تا این مهم توسط این سازمان انجام و پیگیری شود. حال با توجه به چالش‌ها و مشکلات موجود در این زمینه به نظر می‌رسد دولت تلاش نموده است از طریق ابزار بودجه و در قالب ایجاد تکلیف برای سازمان امور اجتماعی فرایند تدوین و جمع‌بندی برنامه دستگاه‌های متولی را تسریع و تضمین بخشد.

بند «ح» تبصره «۱۹» لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ کل کشور

« به منظور ایجاد هماهنگی، شفافیت و یکپارچگی در سیاستگذاری حوزه کنترل و کاهش آسیب‌های اجتماعی، وزارت کشور (سازمان امور اجتماعی) موظف است برنامه اجرایی دستگاه‌های ذی‌ربط را با همکاری دستگاه مربوط و تأیید سازمان برنامه و بودجه کشور تدوین و تا خردادماه برای تصویب شورای اجتماعی کشور ارائه نماید.»

۱. تهیه و تدوین.

۲. همکاران.

۳. ناظران علمی.

تحلیل و ارزیابی کارشناسی

با توجه به ضعف هماهنگی در میان دستگاه‌های متولی در حوزه کنترل و کاهش آسیب‌های اجتماعی و یکپارچه نبودن مجموعه اقدامات صورت گرفته در این حوزه، کمبود شفافیت در حوزه کنترل و کاهش آسیب‌های اجتماعی اصل حکم به موجب ایجاد زمانبندی و افزایش ضمانت اجرا در حوزه مذکور از منظر کارشناسی مورد تأیید است؛ لکن بازه زمانبندی آن با عنایت به تعدد دستگاه‌های متولی و ظرفیت کارشناسی موجود در سازمان امور اجتماعی مناسب نیست و به نظر زمان بیشتری جهت تدوین و تصویب برنامه اجرایی دستگاه‌ها توسط سازمان امور اجتماعی لازم است. در لایحه پیشنهادی دولت همزمان با پیشنهاد این حکم بودجه سازمان امور اجتماعی کشور از مبلغ ۶۱۹ میلیارد تومان در قانون بودجه سال ۱۴۰۱ کل کشور به مبلغ ۲۳ میلیارد تومان (۹۶.۲ - درصد) کاهش یافته و در مقابل مبلغ ۱۴۳۵ میلیارد تومان برای «اجرای طرح جامع کنترل و کاهش آسیب‌های اجتماعی» در ردیف (۵۵۰۰۰۰-۱۰۷) جدول متفرقه در نظر گرفته است. در واقع، به موجب لایحه جدید، بودجه برنامه کنترل و کاهش آسیب‌های اجتماعی که تا پیش از این در ذیل سازمان امور اجتماعی قرار داشت به جدول متفرقه انتقال یافته است. با توجه به ماهیت نامتعیین جداول متفرقه این اقدام بر خلاف حکم بند «ح» تبصره «۱۹» مبنی بر افزایش شفافیت سیاستگذاری در حوزه کنترل و کاهش آسیب‌های اجتماعی خود به منزله عدم شفافیت است. همچنین، حذف بودجه سازمان امور اجتماعی به عنوان یکی از مهمترین عواملی که دستگاه‌های مجری را نسبت به ارائه برنامه و هماهنگ شدن با این سازمان ترغیب می‌کند از جایگاه و توان این سازمان در فرایند هماهنگ‌سازی برنامه‌ها می‌کاهد و این مورد نیز خود نقض غرض دیگری است. افزون بر این، هر سه نهاد مذکور در حکم پیشنهادی شأن راهبردی دارند و تأیید و تصویب برنامه‌های اجرایی دستگاه‌ها توسط هر سه نهاد به تزیاید و تزاخم فرایندهای اداری و بروکراتیک می‌انجامد.

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

در صورت تحقق حکم بند «ح» تبصره «۱۹» لایحه بودجه ۱۴۰۲ مبنی بر تهیه و تصویب برنامه اجرایی کنترل و کاهش آسیب‌های اجتماعی در موعد مقرر و به تبع آن تخصیص بهنگام بودجه آسیب‌های اجتماعی به نظر می‌رسد یکی از چالش‌های اساسی این حوزه یعنی تخصیص دیرنگام اعتبارات توسط سازمان برنامه و بودجه به دلیل ابهام موجود در برنامه‌ها بر طرف می‌شود و دستگاه‌های مجری نیز زمان مناسب بیشتری جهت اجرای برنامه‌های خود در اختیار خواهند داشت. در این راستا و به منظور افزایش امکان اجرای این حکم پیشنهاد می‌شود برنامه‌های اجرایی دستگاه‌ها تا پایان تیرماه توسط سازمان امور اجتماعی جمع‌بندی و به تصویب شورای اجتماعی کشور برسد. علاوه بر این، به منظور افزایش شفافیت بودجه‌ای در حوزه کنترل و کاهش آسیب‌های اجتماعی پیشنهاد می‌شود ردیف اعتباری برنامه کنترل و کاهش آسیب‌های اجتماعی در جدول متفرقه به ردیف اعتباری ذیل وزارت کشور - سازمان امور اجتماعی کشور منتقل شود. در انتها نیز باید به این نکته اشاره شود که مشکلات و چالش‌های موجود در حوزه هماهنگ‌سازی و یکپارچه نمودن برنامه‌های اجرایی در حوزه کنترل و کاهش آسیب‌های اجتماعی ناشی مشکلات ساختاری و ضعف زیرساخت‌های لازم برای برنامه‌ریزی اجتماعی در کشور است و به صرف تکیه به اهرم‌های بودجه‌ای نمی‌توان آنها را مرتفع نمود.